

Fotograaf Arie Bruinsma maakte naam met het boek *Baardmannen* en series als *Red* en *Ik ben 2018*. Nu is hij bezig met *It gesicht fan Fryslân*, 11 portretten in 11 maanden. Een serie over geluk, over wat iemand Fries maakt.

TEKST GITTE BRUGMAN
FOTO'S NIELS DE VRIES

In 11 maanden tijd 11 portretten schieten. Het is een ambitieus project waaraan fotograaf Arie Bruinsma uit Sint Nicolaasga is begonnen. In zijn fotoboek *It gesicht fan Fryslân* wil hij een antwoord geven op de vraag wat iemand Fries maakt. Bekende en onbekende Friezen poseren voor zijn camera. Het project ging van start op 22 maart en het boek moet uitkomen op 22-2-2022. Een Club van 11 maakt de uitgave mogelijk. Een gedurfd plan, dat gek genoeg nooit van de grond was gekomen als hij niet in 2018 getroffen zou zijn door een zware hersenbloeding. En als revalidatiearts Daniël Huisman in Beetsterzwaag niet die alles veranderende vraag had gesteld: 'Wa bisto einliks? En wat is foar dy belangryk?'

Deze vraag zorgde voor een kantelpunt in het gevecht dat Bruinsma sinds 2018 levert. Een gevecht om zijn leven weer op te pakken. „Ik wie alles kwyt. Myn kommunikaasje, myn lichem, myn wurk en myn ynkommen...”

Op woensdagnacht 14 november 2018 wordt Arie getroffen door een zwaar herseninfarct. In het ziekenhuis in Heerenveen concluderen ze dat de situatie zeer ernstig is, het probleem zit op een heel moeilijk te bereiken plek. Hij wordt meteen naar Groningen gebracht en daar geopereerd. Er volgt een lang hersteltraject, dat in eerste instantie is gericht op zijn lichaam en zijn spraak. Heel voorzichtig krabbelt hij op, komt terug in Heerenveen, revalideert in Beetsterzwaag.

Arie, echtgenote Cynthia en hun twee kinderen worstelen. Gevoelens van verdriet en hoop, rouw en blijdschap wisselen elkaar af. Een bevriende klant begint een inzamelingsactie, omdat Bruinsma in één keer zijn

Terug na herseninfarct

inkomen kwijt is. Natuurlijk, Cynthia werkt ook – als coach en als docent pedagogiek bij NHL Stenden Hogeschool – maar zij kan de klap niet alleen opvangen. Ze raken meerdere keren de bodem, zoals ze het zelf zeggen.

OVERLEVEN

Met hulp van de mensen om hen heen blijven ze overeind. Familie die hen steunt, Sint Nyksters die Arie naar revalidatie brengen, burens die hun kinderen opvangen, en eten door de deur schuiven. De eerste tijd staat in het teken van overleven. Totdat die therapeut de vraag stelt – wie ben je en wat wil je? – en Bruinsma overtuigd antwoordt: „Fotografeare.” Vanaf dat moment staat zijn revalidatie in het teken van de fotografie.

Het revalidatieteam stelt voor dat Arie een studio inricht in een leegstaande kamer. Hij besluit zijn overlevingsverhaal te vertellen in het project *Op z'n kop*. „Us wrâld stie echt op syn kop.” Een voor een komen de mensen die betrokken zijn bij zijn herstel voor de camera. Behandelaars en mede-revalidanten, familie, burens, begeleiders, collega's en vrij-

willigers. Bij elke sessie is een therapeut aanwezig die hem begeleidt bij zijn communicatie, zijn houding, de manier waarop hij een camera vasthoudt.

Arie vertelt hen een voor een wat zij voor hem hebben betekend. Daarnaast vertellen zij welke impact zijn herseninfarct op hen heeft gehad. Cynthia: „It binne besûndere ferhalen en portretten wurden. Ik tink dat wy dêr noch wolris wat mei dwaan sille.” Maar een ander effect is dat Arie zich helemaal over de kop revalideert. Ook Cynthia zit er doorheen. „Wy fochten ússels efterút.” Behalve dat ze het gezin draaiend houdt en haar werk heeft, is ze ook Aries ondersteuner. Omdat hij zijn spullen niet kan dragen, nog geen auto mag rijden, en nog moeite heeft met overzicht.

Maar als alles wegvalt blijft de essentie over, zegt ze. Wat is voor hén het allerbelangrijkste? „Foar ús sit dat yn de moeting mei oare minsken, de ferhalen fan oaren te hearen.” Dit gieten ze in een nieuwe onderneming: Vuurvinders. Ze hebben het vuur in zichzelf gevonden, en halen dat van anderen ook graag naar boven. „Wat makket in ûndernimming tagonklik en waarm? Dat binne de minsken en harren fjoer. Dat wolle wy sjen litte.”

Al gauw kunnen ze met „moaie opdrachten” aan de gang. Toch blijven ideeën voor projecten borrelen. Wanneer in de zomer van 2020 het skûtsjesilen niet doorgaat vanwege corona is de (Friese) wereld te klein.

De emoties laaien hoog op. Arie ziet het met interesse aan. Wat zit hier zo diep? Hij vraagt zich af wat iemand Fries maakt en wat een Fries gelukkig maakt. En dan doelt hij niet op de elf steden, de natuur, kaatsen en fierljeppen. „Wy geane op syk nei de djippere laach achter de Fryske paradoks. Yn Fryslân is de wolfeart leger as yn oare dielen fan Nederlân, mar de minsken binne lokkiger.”

Dan komt hij via LinkedIn in contact met Auke Hempenius, een Fries die in Amerika succes had, en binnenkort een golfelfstedentocht onderneemt: in drie dagen de elf Friese golfbanen bespelen voor het Foppe Fonds. Arie vertelt hem zijn plan. „Wy hawwe in bytsje deselde benadering. Ympulsyf. Hy is sechstich, ik fyftich.” Auke brengt hem in contact met uitgever Pieter Jan Heidstra en de bal gaat rollen.

ENERGIE

Het plan voor *It gesicht fan Fryslân* is geboren. Arie krijgt er weer energie van. Net als bij hun eerdere projecten, *Baardmannen* en *Puur pubers*, *Red* (over roodharigen) en *Ik*

ben 2018 (portretten van Friezen die betrokken zijn bij de organisatie LF2018), werken hij en Cynthia met een vragenlijst om alle verhalen te verzamelen. Arie maakt de foto's, Cynthia doet de eindredactie. Piet Paulusma doet mee, net als Simone Scheffer, Foppe de Haan en Wiebe Wieling. De foto van Wout Zijlstra is al gemaakt. „Dy seit: 'Ik soe my dea fjochtsje om Frysk te bliuwen'.”

Aan het project doen echter niet alleen bekende, maar juist veel onbekende Friezen mee. Het draait om de vragen 'wat makket in minske Fries' en 'wat makket in Fries lokkich'. Cynthia: „Wêrom sit ien yn Dubai by in Fryske klub? Dat is soms dreech út te lizzen. Dochs besykje wy oan dat gefoel wurden te jaan.” Ze gunnen zichzelf de ruimte om het project gaandeweg bij te stellen. En Arie zoekt voor elk portret een vorm die bij de persoon past, dus zijn de foto's afwisselend zwart-wit of in kleur, dichtbij of met een beetje context.

„It giet ek om my as fotograaf”, zegt hij. „Ik bin oars begûn te fotografearjen sûnt it ynfarkt. Der moat in klik wêze tusken model en fotograaf. Ik bin dêr no gefoeliger foar.” In haar onderzoek stuitte Cynthia op een mooie tekst: De mens maakt cultuur, en cultuur maakt de mens. Het raakt een snaar, want het is waar *It gesicht fan Fryslân* over gaat. „Fryslân stiet bol fan kultuer en dy is troch minsken makke. Tagelyk wurde minsken foarme troch kultuer. Dêrom stiet ek yn dit projekt de minsk sintraal.”